

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om vissa arrangemang som gäller personalens ställning efter att studiestödsärendena överförts till folkpensionsanstalten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om vissa arrangemang som gäller personalens ställning efter att studiestödsärendena överförts till folkpensionsanstalten. Den verkställande funktionen i samband med studiestöd enligt lagen om studiestöd överfördes på folkpensionsanstalten den 1 maj 1994.

I proposition föreslås att det på statliga anställningar grundade pensionsskyddet för en person som är född efter den 31 december 1939 och som till följd av har övergått i folkpensionsanstaltens tjänst för den tid

som föregick överföringen skall bestämmas på samma sätt som om han hade fortsatt i statens tjänst fram till pensionsfallet. En förutsättning skall dock vara att anställningen hos folkpensionsanstalten fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst. Lagen skall tillämpas i fråga om personer som varit anställda vid statens studiestödscentral, men som övergick i folkpensionsanstaltens tjänst den 1 maj 1994.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Överföringen av studiestödsuppgifter på folkpensionsanstalten

Genom lagen om studiestöd (65/94) har den verkställande funktionen i samband med studiestöd som tidigare ankom på statens studiestödscentral överförts till folkpensionsanstalten den 1 maj 1994. Överföringen av studiestödsuppgifterna till folkpensionsanstalten var ett led i en mera omfattande reform genom vilken uppgiften att sköta den verkställande funktionen i fråga om flera andra förmåner likaså överfördes på folkpensionsanstalten.

I motiveringen till regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om studiestöd (RP 226/1993 rd) konstaterades att propositionen innehåller ett förslag till indragning av statens studiestödscentral. Enligt propositionen var avsikten den att de ordinarie tjänstemännen vid studiestödscentralen skulle övergå i folkpensionsanstaltens tjänst som s.k. gamla arbetstagare på de villkor som tillämpas vid folkpensionsanstalten. Staten skulle svara för personalens pensionsskydd fram till indragningen. Efter att den nya lagen trätt i kraft skulle folkpensionsanstalten svara för pensionsskyddet. Ytterligare konstaterades i propositionen att folkpensionsanstalten meddelat sin avsikt att bibehålla anställningsvillkoren, t.ex. löne-, semester- och pensionsförmånerna för studiestödscentralens personal, på nuvarande nivå.

Överföringen verkställdes planenligt den 1 maj 1994. Arrangemangen gällande personalens ställning har genomförts enligt de riktlinjer som drogs upp i regeringens proposition med undantag för vissa frågor i anslutning till fastställande av pensionsskyddet.

I samband med överföringen övergick 55 personer från statens tjänst i folkpensionsanstaltens tjänst. Förutom löneutgifterna överfördes också övriga omkostnader för studiestödet på folkpensionsanstalten. Statens studiestödscentralens omkostnader uppgick 1993 till 21,5 milj. mk.

1.2. Pensionsreformen inom den offentliga sektorn

Vid interna överföringar inom den offentliga sektorns pensionssystem har kontinuitetsprincipen för pensionsskyddet, dvs. integrationsprincipen, iakttagits. Syftet med tillämpningen av kontinuitetsprincipen har varit att pensionsskyddet för den som övergår från ett offentligt pensionssystem till ett annat i stort sett skall bibehållas på samma nivå som det hade varit utan övergång. Detta har bl.a. möjliggjort att pensionsskyddet för de personer som i samband med kommunalisering av statliga läroanstalter har övergått i kommunens tjänst kvarstår oförändrat utan särskild lagstiftning.

I den pågående pensionsreformen inom den offentliga sektorn är avsikten att gradvis övergå till ett pensionsskydd som står på samma nivå som inom den privata sektorn. Vid ingången av 1993 ändrades statens pensionsstadganden så att s.k. nya arbetstagare som är födda efter 1939, dvs. de som påbörjar anställningen efter den 31 december 1992, omedelbart omfattas av ett pensionsskydd som befinner sig på den privata sektorns nivå, vilket medför att pensionsåldern för dem är 65 år, pensionen växer med 1,5 % och pensionens målsättningsnivå är 60 %.

För s.k. gamla arbetstagare, dvs. sådana som innehade fortlöpande anställning den 1 januari 1993, genomförs övergången till ett pensionsskydd som motsvarar den privata sektorns pensionsskydd genom en minskning av pensionsrätten enligt tilläggspensionsskyddet gradvis från ingången av 1995 så att pensionsåldern glidande ändras från 63 år till 65 år och pensionsnivån från 66 % till 60 % beroende på längden på den tjänstgöringstid som har tjänats in före den 31 december 1994. Från ingången av 1995 växer pensionen med 1,5 % om året. Den pension som har tjänats in före det fribrevsår som sätts till tillväxtprocenten är 2,2 % om personen fortsätter till pensionsåldern och 2,0 % om anställningen upphör före pensionsåldern.

Den glidande övergången gäller personer i åldern 35-54 år. De som fyllt 55 år har kvar de nuvarande förmånerna och för dem som inte har fyllt 35 år stiger pensionsåldern genast till 65 år och pensionsnivån sänks till 60 %.

De ändringar som har gjorts i pensionskyddet inom den offentliga sektorn innebär i samband med överföringen av studiestödsuppgifterna att de som övergår i folkpensionsanstaltens tjänst betraktas som s.k. nya arbetstagare och att de staganden som gäller s.k. gamla arbetstagare inte iaktas i fråga om dem. Inom det statliga pensionssystemet avslutas deras anställningsförhållande före pensionsfallet. Deras pensionsålder stiger då också för den tidigare statliga anställningens del till 65 år, tillväxten sjunker från 2,2 % till 2,0 % per år för den tid som föregår 1995 och pensionsnivån sjunker till 60 % av pensionslönen. En sådan statlig pension har tidigare sagts vara på grundpensionsnivå. Genom den nya lagen om studiestöd överfördes de studiestödsuppgifter som tidigare sköttes av statens studiestödscentral på folkpensionsanstalten. Personalen övergick enligt eget samtycke i folkpensionsanstaltens tjänst. De anställda ansåg att de i en sådan tvångsövergångssituation inte skulle betraktas som nya arbetstagare utan att övergångsstadgandena gällande gamla arbetstagare skulle tillämpas på dem. Samma uppfattning ingår i regeringens proposition med förslag till ändring av studiestödslagstiftningen. Principen konstaterades vara viktig också i samband med riksdagens behandling av lagen om studiestöd. När begreppet "ny arbetstagare" vid ingången av 1993 togs in i pensionsstadgandena för den offentliga sektorn fästes i det sammanhanget ingen speciell uppmärksamhet vid hur begreppet ny arbetstagare lämpar sig för sådana organisationsarrangemang inom den offentliga sektorn som det nu är fråga om.

2. Den föreslagna lagen

Det är ändamålsenligt att i samband med överföringen av uppgifter tillämpa kontinuitetsprincipen i fråga om pensionsskyddet för dem som övergår i annan tjänst så att deras på statliga anställningar grundade pension bestäms enligt samma stadganden som för gamla arbetstagare. I praktiken innebär detta att deras pensionsskydd för tiden i statens tjänst inte bestäms enligt det s.k. grundskydd-

det utan enligt ett gradvis sjunkande tilläggskydd på samma sätt som för de gamla arbetstagare som fortsätter i statens tjänst fram till pensionsfallet.

Det föreslås därför att ett fortsatt tilläggs-pensionsskydd genomförs i fråga om statliga anställningar genom en särskild lag. Genom lagen bibehålls det pensionsskydd som överensstämmer med lagen om statens pensioner (280/66) för dem som är födda efter den 31 december 1939 för tiden före övergången till folkpensionsanstalten på samma nivå som det hade varit utan övergång.

En förutsättning är bl.a. att den som har övergått i folkpensionsanstaltens tjänst hade en statlig anställning den 31 december 1992 som fortgått oavbrutet och att anställningen vid folkpensionsanstalten fortgår oavbrutet fram till pensionsfallet. Vad som avses med oavbrutet definieras i 1 § 3 mom. lagen om statens pensioner så att en anställning fram till den 31 december 1998 anses fortsätta utan avbrott, om det förflutit högst en månad sedan den föregående anställningen upphörde. Från ingången av 1999 tillåts inte avbrott ens om en dag. Om en person senare åter börjar omfattas av lagen om statens pensioner skall han inte längre betraktas som gammal förmånstagare.

På de personer som uppfyller nämnda villkor tillämpas stadgandena om gamla förmånstagare i 4,10 och 12 §§ i lagen om statens pensioner. Genom dessa stadganden bibehålls på vissa villkor pensionstillväxten i överensstämmelse med lagen om statens pensioner enligt det s.k. tilläggskyddet för tiden före den 1 januari 1995. Utgående från den till pensionstiden hänförliga tjänstgöringstiden enligt lagen om statens pensioner skall pensionsåldern graderas till 63—65 år. Pensionens maximibelopp, dvs. pensionens målsatta nivå, blir på motsvarande sätt graderad till 60—66 % av pensionslönen.

Från och med övergången till folkpensionsanstalten bestäms pensionsskyddet enligt folkpensionsanstaltens pensionsstadga. Enligt gällande stadganden kan en person ta ut ålderspension enligt folkpensionsanstaltens pensionssystem som förtida ålderspension från samma tidpunkt som i det statliga pensionssystemet eller senare, varvid förtidsminskningen är mindre, eller utan förtida uttag vid 65 år. En förutsättning för ålderspension enligt lagen om statens pensioner skall dock vara att anställningen vid folkpensionsanstalten har upphört. I fråga om

andra pensionsslag än ålderspensioner har specialstadgandena betydelse för den intjänade pensionen och pensionens maximibelopp.

På det sätt som föreslås i denna proposition har pensionsarrangemangen genomförts beträffande personer som i samband med kommunaliseringen av yrkesläroanstalter övergick från statlig till kommunal tjänst. Om dessa arrangemang stadgas i lagen om vissa arrangemang som gäller personalens ställning vid kommunaliseringen av yrkesläroanstalter som hör till undervisningsministeriets förvaltningsområde (1422/94). Samma förfarande iaktogs vid överföringen av personal från folkpensionsanstaltens tjänst i folkhälsoinstitutets tjänst, där motsvarande pensionsarrangemang genomfördes genom beslut av folkpensionsanstaltens styrelse.

3. Propositionens verkningar

Om den princip som avses i förslaget tillämpas på pensionerna i fråga om statliga anställningar kvarstår pensionsrätten enligt tilläggsskyddet för den överförda personalen på samma sätt som för gamla arbetstagare så att pensionsrätten gradvis minskas. Detta föranleder merkostnader jämfört med att pensionsrätten enligt tilläggsskyddet skulle upphöra vid tiden för överföringen. Merkostnaderna blir högst 0,5 milj. mk på årsnivå under åren 2005—2015, då största delen av den överförda personalen gått i pension.

Om statens studiestödscentral inte hade lagts ner och personerna hade stannat i statens tjänst skulle staten i varje händelse ha fått betala motsvarande kostnad. Dessutom hade staten varit tvungen att betala de årliga omkostnaderna, som före överföringen uppgick till ca 20 milj. mk.

Det föreslagna arrangemanget förutsätter inte särskilda anslag. Kostnaderna skall betalas i samband med statens övriga pensionsutgifter.

4. Beredningen av propositionen

Riksdagen har i sitt svar på regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om statens pensioner (RP 96/1993 rd.) förutsatt att de problem som hänger samman med att pensionskontinuiteten inom den offentliga sektorn avbryts och med att inrättningens huvudman eventuellt blir en annan reds ut i samarbete med arbetsmarknadsparterna och att man vidtar behövliga författningsändringar för att garantera en skäligen lösning för förmånstagarna.

Den 2 juni 1994 godkände arbetsmarknadsparterna de principer för pensionsarrangemangen som skall iaktas vid kommunaliseringen av statliga yrkesläroanstalter. Den 15 juni 1994 fattade statsrådet ett principbeslut enligt vilket pensionsskyddet för de statligt anställda som efter den 31 december 1992 i samband med kommunaliseringen av statliga yrkesläroanstalter har övergått eller övergår till att omfattas av den kommunala pensionslagstiftningen kommer att genomföras enligt de principer som har godkänts av parterna, förutatt att riksdagen godkänner dem. Propositionen bygger på nämnda principer.

Förhandlingar om propositionsutkastet har förts med arbetsmarknadsorganisationerna i fråga, finansministeriets personalavdelning och folkpensionsanstalten.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfast. Lagen skall tillämpas på sådana pensioner för vilkas del det pensionsfall som ligger till grund för pensionen har inträffat den 1 maj 1994 eller senare.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om vissa arrangemang som gäller personalens ställning efter att studiestödsärendena överförts till folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

En person som är född efter den 31 december 1939 och som i samband med att studiestödsärendena överfördes har övergått från anställning hos statens studiestödscentral till anställning hos i folkpensionsanstalten betraktas som en gammal förmånstagare enligt 1 § 3 mom. lagen om statens pensioner. En förutsättning är att nämnda person den 31 december 1992 innehade fortlöpande anställning som omfattas av statens pensionsskydd och att denna anställning har fortgått till den 30 april 1994 samt att den anställning som han omedelbart därefter påbörjade och som omfattas av folkpensionsanstaltens pensionsstadga fortgår oavbrutet fram till pensionsfallet. Dessutom förutsätts att övriga stadgade villkor uppfylls.

Vid tillämpningen av det krav på sex månaders anställning och det krav på tre års pensionstid som stadgas i 1 § 3 mom. lagen om statens pensioner jämföras en anställning som från och med den 1 maj 1994 omfattas av folkpensionsanstaltens pensionsstadga med en anställning som omfattas av lagen

om statens pensioner. Invalid- eller arbetslöshetspensioner enligt folkpensionsanstaltens pensionsstadga som har beviljats med tillämpning av stadganden som motsvarar 5 a § lagen om statens pensioner jämföras med pensioner som har beviljats med tillämpning av nämnda lagrum.

På den som uppfyller de villkor som avses i denna paragraf tillämpas stadgandena om gamla förmånstagare enligt 4, 10, och 12 §§ lagen om statens pensioner till den del hans anställning har omfattats av lagen om statens pensioner. En förutsättning för erhållande av ålderspension är utöver de villkor som anges i 8 § lagen om statens pensioner att den anställning som omfattas av folkpensionsanstaltens pensionsstadga har upphört.

2 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas på pensioner för vilkas del det pensionsfall som ligger till grund för pensionen har inträffat den 1 maj 1994 eller senare.

Helsingfors den 26 januari 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister *Claes Andersson*

